

Ustavni sud Crne Gore, u Prvom vijeću za meritorno odlučivanje o ustavnim žalbama, u sastavu: sudija Dragana Đuranović, predsjednica Vijeća i sudije Snežana Armenko i Momirka Tešić, članovi Vijeća, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore, člana 48 tačka 10 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore („Službeni list Crne Gore”, br. 11/15), na sjednici Vijeća, od 21. decembra 2023. godine, donio je

O D L U K U

ODBIJA SE ustavna žalba.

O b r a z l o Ź e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM CRNE GORE

1. J. H., iz U., kojeg zastupa S. K., advokat iz N., podnio je blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu protiv presude Apelacionog suda Crne Gore, KŽS. br. 12/19, od 12. septembra 2019. godine i Višeg suda u Podgorici, Ks. br. 11/16, od 15. januara 2019. godine.

2. Podnosilac ustavne žalbe se žalio na povrede prava iz čl. 19, 21, 32, 35, 37 i 118 Ustava Crne Gore i čl. 6 st. 1 i 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. U bitnom tvrdi da Viši sud u Podgorici i Apelacioni sud Crne Gore u svojim presudama nijesu obrazložili zašto je odbijeno izvođenje dokaznih predloga odbrane, što predstavlja povredu principa “jednakosti oružja”. Nadalje, podnosilac je od samog početka krivičnog postupka imao izabranog branioca, advokata S. K., prema punomoćju od 22. decembra 2015. godine, koje je dostavljeno Specijalnom državnom tužilaštvu uz zahtjev za uvid i kopiranje spisa predmeta od 25. decembra 2015. godine. Dakle, iako je imao saznanje o izabranom braniocu podnosioca, Viši sud u Podgorici, istom nije dostavio optužnicu podignutu protiv podnosioca, niti poziv za ročište za kontrolu optužnice, već je rješenjem Kvso. br. 7/16, od 5. maja 2016. godine, podnosiocu postavio branioca po službenoj dužnosti, advokata S. V., koji je učestvovao u kontroli optužnice i prisustvovao na nekoliko glavnih pretresa. Na ove okolnosti je ukazano u žalbi Apelacionom sudu Crne Gore, ali su one zanemarene od strane ovog Suda. Dakle, u krivičnom postupku nijesu mogli egzistirati dva branioca – izabrani branilac i branilac postavljen po službenoj dužnosti. Nadalje, nijedna istražna radnja nije sprovedena u odnosu na podnosioca, već je podignuta neposredna optužnica, iako on nije bio saslušan od strane nadležnog tužilaštva, što predstavlja povredu odredbe čl. 288 Zakonika o krivičnom postupku. Dalje ističe da se optužnica koja je potvrđena i stupila na pravnu snagu, ne može vraćati na ponovnu kontrolu i ponovo potvrđivati, već se u tom slučaju odluka može donijeti samo u formi presude. Takođe, ne postoje pretpostavke za stavljanje van snage odluke o suđenju u odsustvu okrivljenom, ako on nije dostupan državnim organima, što je u konkretnom bio slučaj. Tvrdi da se presuda Višeg suda u Podgorici zasniva isključivo na iskazu svjedoka saradnika N.S., što nije u skladu sa odredbom člana 132 Zakonika o krivičnom postupku, kao i da je ista presuda zasnovana na pretpostavkama, pri čemu ne postoji niti jedan materijalni dokaz iz kojeg se može nesumnjivo zaključiti da je podnosilac izvršio krivično djelo. Na taj način je u odnosu na podnosioca ostala samo sumnja, koju je trebalo tumačiti u korist podnosioca, što su sudovi propustili da urade.

3. U dopuni ustavne žalbe, predatoj u formi obavještenja od 19. jula 2023. godine sa prilogima (presude Apelacionog suda Crne Gore, KŽ-S. br. 15/22, od 17. januara 2023. godine i Vrhovnog suda Crne Gore, KŽ-S I br. 1/23, od 6. juna 2023. godine), u bitnom je navedeno da je okrivljeni J.M., u ponovnom postupku po vanrednom pravnom lijeku pravosnažno oslobođen od optužbe za krivično djelo za koje je prethodno pravosnažno bio oglašen krivim, pa se odluke donijete u tom postupku u odnosu na ovog okrivljenog, tiču i podnosioca. Dodao je i da je ponovna kontrola optužnice sprovedena bez njegovog postupka, što predstavlja nezakonito postupanje suda.

4. Predloženo je da se usvoji predmetna ustavna žalba, utvrdi povreda navedenih ustavnih i konvencijskih prava, ukine osporavana presuda Apelacionog suda Crne Gore i predmet vrati tom Sudu na ponovni postupak i odlučivanje.

5. Saglasno odredbi čl. 149 st. 1 tač. 3 Ustava Crne Gore i odredbama čl. 68 i 75 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, kojim je ustavna žalba ustanovljena kao posebno i izuzetno pravno sredstvo za zaštitu Ustavom zajemčenih ljudskih prava i sloboda, Ustavni sud je u postupku po ustavnoj žalbi nadležan isključivo da ispituje postojanje povrede ili uskraćivanje zajemčenih prava i sloboda, te stoga i navodi ustavne žalbe moraju, sa stanovišta Ustavom utvrđene sadržine označenog prava ili slobode, očigledno ukazivati na njegovu povredu ili uskraćivanje.

6. Ustavni sud je, u sprovedenom postupku, na osnovu uvida u osporavane akte - presude nadležnih sudova, te cjelokupnu dokumentaciju priloženu uz ustavnu žalbu, utvrdio sljedeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavnosudskom predmetu.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

7. Podnosilac je okrivljeni iz postupka pred redovnim sudovima.

8. Presudom Višeg suda u Podgorici, Ks. br. 11/16, od 15. januara 2019. godine, između ostsalog, okrivljeni J. H. oglašen je krivim zbog krivičnog djela neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 300 st. 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, na način bliže određen u dijelu izreke *pod tačkom 7* presude i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 2 (dvije) godine i 4 (četiri) mjeseca, u koju mu se uračunava vrijeme provedeno u pritvoru od 31. avgusta 2015. godine do 26. decembra 2018. godine, pa će ostatak kazne izdržati do pravosnažnosti presude.

9. Presudom Apelacionog suda Crne Gore, KŽS. br. 12/19, od 12. septembra 2019. godine, u dijelu izreke *pod stavom I*, između ostalog, odbijena je kao neosnovana žalba branioca okrivljenog J. H. i u odnosu na njega potvrđena prvostepena presuda.

10. U obrazloženju presude, u relevantnom dijelu, pored ostalog, je navedeno sljedeće:

(...) Neosnovano se žalbom branioca optuženog J.H. presuda Višeg suda u Podgorici pobija po osnovu bitnih povreda odredaba krivičnog postupka. U postupku donošenja pobijane presude, kao i u samoj presudi, u odnosu na ovog optuženog, nijesu učinjene bitne povrede odredaba krivičnog postupka na čije postojanje ovaj Sud, kao drugostepeni, pazi po službenoj dužnosti, niti pak one povrede na koje se ukazuje izjavljenom žalbom.

Presuda Višeg suda u Podgorici je u svemu jasna i razumljiva, kako u izreci tako i u obrazloženju i sadrži razloge o svim odlučnim činjenicama iz kojih se pouzdano zaključuje da je optuženi J.H., izvršio krivično djelo koja mu se stavlja na teret, činjenično opisano i pravno kvalifikovano kao u izreci presude Višeg suda u Podgorici, koje je sve radnje preduzeo radi izvršenja istog, dok se iz razloga presude Višeg suda u Podgorici vidi jasno i određeno koji dokazi potvrđuju odlučne činjenice i kako je Viši sud u Podgorici sud cijenio izvedene dokaze, a što je sve u skladu sa sadržinom dokaza na kojima se zasnivaju utvrđenja Višeg suda u Podgorici, da je ovaj optuženi izvršio krivično djelo za koje je oglašen krivim i za koje mu je izrečena kazna. Dakle, o svim odlučnim činjenicama, koje su u svemu saglasna sa dokazima izvedenim na glavnom pretresu pred prvostepenim sudom, po ocjeni ovog suda, prvostepeni sud je dao jasne i dovoljne razloge koji su međusobno saglasni, pa su i sa tih razloga neosnovani navodi izjavljenih žalbi da je prvostepena presuda donijeta uz počinjene bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz čl. 386 st. 1 tač. 7, 8 i 9 Zakonika o krivičnom postupku.

Neosnovano se žalbom branioca optuženog J.H., tvrdi da je u odnosu na ovog optuženog pobijanom presudom počinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz odredbe čl. 386 st. 1 tač. 7, 8 i 9 Zakonika o krivičnom postupku. Naime, stoji činjenica da saslušanju svjedoka saradnika N.S. pred Specijalnim državnim tužiocem nije prisustvovao branilac optuženog J.H., advokat S.K., kako bi bio u mogućnosti da postavlja pitanja ovom svjedoku, što se u žalbi posebno potencira, ali taj propust u postupku pred tužiocem, pri činjenici da je ovaj svjedok saslušan na pretresu pred Višim sudom u Podgorici i u prisustvu optuženog i njegovog branioca, kada su i optuženi i branilac bili u mogućnosti da postavljaju pitanja ovom svjedoku u cilju razjašnjenja navoda njegovog iskaza, to propust koji je učinjen pred tužilaštvom nije bitna povreda odredaba krivičnog postupka u smislu odredbe čl. 386 st. 1 tač. 7 Zakonika o krivičnom postupku, jer se iskazi ovog svjedoka dati pred tužiocem i na glavnom pretresu u bitnom ne razlikuju, pa time nije ni povrijeđeno pravo na odbranu optuženog. Sa ovih razloga, pravilno je postupio Viši sud u Podgorici kada zapisnik o saslušanju ovog svjedoka pred tužiocem nije izdvojio iz spisa predmeta, kako je to odbrana i na pretresu predlagala. Činjenica što je u uvodu presude Višeg suda u Podgorici navedeno, a po nalažanju ovog Suda, greškom da je optuženom J.H. suđeno u odsustvu, nije od posebnog uticaja i nije bitna povreda odredaba krivičnog postupka na koju se ukazuje žalbom, jer je iz razloga presude Višeg suda u Podgorici jasno da je ovaj optuženi bio prisutan pretresu. Takođe, stoji činjenica da je sudeće vijeće Višeg suda u Podgorici vratilo optužnicu nadležnom Vijeću za potvrđivanje optužnice istog suda, jer kod prethodnog potvrđivanja optužnice nije bio pozvan branilac optuženog J.H., koje Vijeće je i u ponovnom postupku potvrdilo optužnicu. Pri činjenici da je Viši sud u Podgorici - sudeće vijeće postupalo po potvrđenoj optužnici, bez obzira na ponovno potvrđivanje optužnice u datoj pravnoj situaciji, taj postupak ponovnog potvrđivanja optužnice, nije povreda prava na odbranu optuženog, ni povreda odredaba krivičnog postupka na koje se žalbom ukazuje.

Žalbom branioca optuženog J.H., osporava se i utvrđeno činjenično stanje u pobijanoj presudi, sa posebnim navodima da se radi o proizvoljnim i neutemeljenim zaključivanjima Višeg suda u Podgorici, a koji navodi žalbe su ocjena provedenih dokaza u prvostepenom postupku na način kako to odbrana čini osporavajući činjenične i pravne zaključke Višeg suda u Podgorici. Po ocjeni ovog Suda, žalbeni navodi koji se odnose na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje su bez osnova. Iz spisa predmeta proizilazi da je Viši sud u Podgorici na osnovu izvedenih dokaza, iskaza svjedoka, posebno sadržina telefonskih komunikacija, koje su međusobno imali optuženi između sebe, a i sa drugim licima, te drugih provedenih dokaza, pravilno utvrdio da su optuženi izvršili krivična djela činjenično opisana i pravno kvalifikovana u izreci pobijane presude, dajući jasne i konkretne razloge za svoje činjenične zaključke, koje prihvata i ovaj Sud i na iste upućuje podnosiocima žalbi bez potrebe za njihovo ponavljanje. Pravilno je Viši sud u Podgorici utvrdio pojedinačne preduzete radnje od strane optuženih radi izvršenja krivičnih djela za koja su osuđeni, kako je to bliže opisano u izreci prvostepene presude i da su te radnje preduzeli sa sviješću da ih preduzimaju u sklopu kriminalne organizacije, sve radi sticanja nezakonite dobiti, a na šta ukazuju dokazi provedeni tokom postupka koji se odnose na izvještaje o realizaciji mjera tajnog praćenja, zapisnika o pretresanju Uprave policije i drugih dokaza koji su sadržajno izneseni u presudi Višeg suda u Podgorici, pa se neosnovano u navedenim žalbama ističe da se presuda Višeg suda u Podgorici zasniva isključivo na razgovorima prikupljenim mjerama tajnog nadzora iz čije sadržine se ne može izvesti pouzdan zaključak u pogledu postojanja kriminalne organizacije, a samim tim i krivičnog djela stvarane kriminalne organizacije iz čl. 401a st. 1 u vezi st. 6 Krivičnog zakonika Crne Gore - i čl. 401a st. 2 u vezi st. 1 u vezi st. 6 Krivičnog zakonika Crne Gore, za koje su optuženi oglašeni krivim. Izreka presude Višeg suda u Podgorici u dijelu postojanja ovih krivičnih djela sadrži vremenski period i mjesto stvaranja i djelovanja kriminalne organizacije, ko je organizator iste i ko su njeni pripadnici i vrijeme kada su to postali, a zatim je opisano u kom vremenskom periodu su se organizator i pripadnici kriminalne organizacije realizujući kriminalni plan bavili izvršenjem pojedinačnih krivičnih djela, pa su u tom dijelu neprihvatljivi navodi žalbi branilaca optuženih da nije označeno vrijeme izvršenja krivičnih djela i koje radnje su u izvršenju istih optuženi preduzeli, jer kako izreka

tako i obrazloženje presude Višeg suda u Podgorici u tom dijelu sadrže dovoljne i jasne razloge. Razlozi presude Višeg suda u Podgorici nisu rezultat proizvoljnog zaključivanja kako se to u žalbama navodi, već rezultat savjesne i brižljive ocjene svih provedenih dokaza, koji su bili od značaja za donošenje pravilne i zakonite odluke, pri čemu se Viši sud u Podgorici saglasno odredbi čl. 379 st. 3 Zakonika o krivičnom postupku, sasvim određeno i potpuno izjasnio koje činjenice iz kojih dokaza uzima kao dokazane ili nedokazane, dajući pri tome i ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih dokaza. Stoga se neosnovano žalbama ukazuje da su razlozi presude Višeg suda u Podgorici nejasni i da se po stanovištu branilaca optuženih, presuda Višeg suda u Podgorici temelji na pretpostavkama, a ne na jasnim dokazima na osnovu kojih bi se mogla donijeti osuđujuća presuda. Konačno po nalaženju ovog Suda, neosnovani su navodi žalbi branilaca navedenih optuženih, da je Viši sud u Podgorici pogrešno i nepotpuno utvrdio činjenično stanje i te navode žalbi ovaj sud cijeni kao neslaganje podnosioca žalbi sa utvrđenjima Višeg suda u Podgorici, a koji nemaju utemeljenje u provedenim dokazima.

U odnosu na optuženog J.H., ovaj Sud je cijenio i druge navode žalbe njegovog branioca, koji se odnose na osporavanje činjeničnog utvrđenja i pravne ocjene krivičnog djela za koja je osuđen presudom Višeg suda u Podgorici, pa je našao da su ti navodi žalbi neutemeljeni u provedenim dokazima pred Višim sudom u Podgorici, a koji se u suštini svode na drugačiju ocjenu provedenih dokaza, bez konkretnih navoda u čemu je i kod koje ocjene dokaza Viši sud u Podgorici pogriješio. (...)

11. Za odlučivanje o predmetnoj ustavnoj žalbi, relevantne su sljedeće odredbe Ustava Crne Gore.

Član 19

Svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda.

Član 32

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Član 35

Svako se smatra nevinim dok se njegova krivica ne utvrdi pravosnažnom odlukom suda. Okrivljeni nije obavezan da dokazuje svoju nevinost. Sumnju u pogledu krivice sud je obavezan da tumači u korist okrivljenog.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 6 stav 1

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.

III RELEVANTNO MATERIJALNO I PROCESNO PRAVO

A. Krivični zakonik Crne Gore (*Službeni list RCG*, br. 70/03, 13/04, 47/06 i „*Službeni list Crne Gore*”, br. 40/08, 25/10, 32/11, 64/11, 40/13, 14/15, 42/15, 58/15, 44/17, 49/18)

Član 300 stav 1

Ko neovlašćeno proizvodi, prerađuje, prodaje ili nudi na prodaju ili ko radi prodaje kupuje, drži ili prenosi ili ko posreduje u prodaji ili kupovini ili na drugi način neovlašćeno stavlja u promet supstance koje su proglašene za opojne droge ili biljke koje sadrže takve supstance, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

B. Zakonik o krivičnom postupku ("Službeni list Crne Gore", br. 57/09, 49/10 i 47/14)

Član 386 stav 1 tač. 2., 7 i 9

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji, ako je: ...
glavni pretres održan bez lica čije je prisustvo na glavnom pretresu po ovom zakoniku obavezno;

presuda zasnovana na dokazu na kojem se po odredbama ovog zakonika ne može zasnivati presuda, osim ako nije, s obzirom na druge dokaze, očigledno da bi i bez tog dokaza bila donesena ista presuda;

presuda nema uopšte razloga ili u njoj nijesu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama ili su ti razlozi potpuno nejasni ili u znatnoj mjeri protivrječni ili ako o odlučnim činjenicama postoji znatna protivrječnost između onog što se navodi u razlozima presude o sadržini isprava ili zapisnika o iskazima datim u postupku i samih tih isprava.

IV OSNOVANOST USTAVNE ŽALBE

12. Pozivajući se na odredbe čl. 19, 32, 35 i 37, podnosilac ustavne žalbe se žali na povredu prava na pravično suđenje, u suštini smatrajući da su sudovi prilikom donošenja osporavanih odluka u ovoj krivično-pravnoj stvari proizvoljno primijenili relevantne procesno-pravne odredbe i da su osporavane odluke proizvoljne. Takođe, u ustavnoj žalbi podnosilac ukazuje na to da sudovi nijesu na nesumnjiv način utvrdili da je on izvršio predmetno krivično djelo, da je prema njemu povrijeđen princip „jednakosti oružja“, kao i da je u kasnijem toku postupka po vanrednim pravnim lijekovima, okrivljeni J.M. oslobođen od optužbe da je izvršio krivično djelo stavljeno mu na teret, pri čemu smatra da se činjenično utvrđenje sudova u odnosu na ovog okrivljenog svakako odnosi i na njega.

13. Stoga će Ustavni sud predmetnu ustavnu žalbu razmatrati sa aspekta moguće povrede prava na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda iz čl. 19 Ustava Crne Gore, prava na pravično suđenje iz čl. 32 Ustava Crne Gore i analogno tome čl. 6 st. 1 Evropske konvencije, te primjene principa iz člana 35 Ustava Crne Gore.

V PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

a) Opšta načela

14. Ustavni sud je u svojoj dosadašnjoj praksi, slijedeći stavove Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, ustanovio niz načela (ili uslova) koji moraju biti ispunjena da bi se određeni sudski postupak, posmatran u cjelini, mogao cijeniti pravičnim. Ustavni sud podsjeća da se "pravičnost" u smislu čl. 32 Ustava i čl. 6 Konvencije, ne smiju tumačiti kao "materijalna", jer je priroda pravičnosti isključivo "procesna".

15. Ustavni sud konzistentno ukazuje da nije nadležan da supstituiše redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, uopšteno, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli.¹ Takođe, Ustavni sud nije nadležan da kao sud "četvrtе instance" ponovo ispituje iste žalbene navode, koji su u cjelosti razmotreni u postupcima pred redovnim sudovima. U okviru nadležnosti po ustavnoj žalbi, Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupcima pred redovnim sudovima, odnosno ispituje da li je tokom postupka pred nadležnim sudovima počinjena takva povreda, koja postupak kao cjelinu čini nepravičnim za podnosiocе.

16. Nadalje, Ustavni sud ističe, da čl. 6 st. 1 Konvencije obavezuje sudove, između ostalog, da obrazlože svoje presude, ali ova obaveza ne može biti shvaćena kao obaveza da se u presudi iznesu svi detalji i daju odgovori na sva postavljena pitanja i iznesu argumenti.

---

¹ *Tomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 19354/02, od 10. maja 2005. godine.

Pravo na obrazloženu odluku ima korijen u jednom opštijem načelu koje Konvencija sadrži, a to je načelo koje štiti pojedinca od proizvoljnosti. Odluka domaćih sudova treba da sadrži razloge koji su dovoljni da odgovore na suštinske aspekte činjenične i pravne - supstancijalne ili proceduralne - argumentacije stranaka u sporu.² Dakle, domaći sudovi imaju određenu diskrecionu ocjenu u vezi sa tim koje će argumente i dokaze prihvatiti u određenom predmetu, ali istovremeno imaju obavezu da obrazlože svoju odluku tako što će navesti jasne i razumljive razloge, na kojima su tu odluku zasnovali.³ Da bi se utvrđenje činjenica i ocjena dokaza od strane redovnih sudova moglo smatrati proizvoljnim na način da utiče na pravičnost konkretnog postupka, pogrešni zaključci tih sudova o odlučnim činjenicama trebali bi biti toliko očigledni da se mogu okarakterizirati kao nesumnjiva greška (*manifest error*) - drugim riječima, takva greška koju niti jedan razuman sud ne bi nikada mogao učiniti.⁴

17. Osim navedenog, Ustavni sud podsjeća da značenje prava na "dobro pravosuđe" i pošteno suđenje u demokratskom društvu nužno uključuje jednakost sredstava stranaka u postupku ("jednakost oružja"), to jest obavezu suda da svakoj strani u postupku da mogućnost iznošenja svojih razloga o uslovima koji je ne stavljaju u položaj očigledne neravnopravnosti u odnosu na protivnu stranu. Prema ustaljenoj praksi Ustavnog suda, jedan od aspekata prava na pošteno (pravično) suđenje je i pravo na procesnu ravnopravnost (*equality of arms* - "jednakost oružja"), koje je sadržajno blisko načelu saslušanja stranaka u domaćem pravu. Prema tom načelu, svaka od stranaka treba imati "razumnu mogućnost da u postupku brani svoja prava pod uslovima koji je ne stavljaju u bitno nepovoljniji položaj u odnosu na njenog protivnika". Iz prava na jednakost oružja izvode se i pojedina prava u odnosu na izbor i izvođenje dokaza. U ustavnosudskom postupku, Ustavni sud ne ispituje odluku suda o izvođenju ili neizvođenju određenih dokaznih prijedloga, već s ustavnopravnog aspekta ispituje primjerenost obrazloženja odluke, odnosno da li je sud iznio razloge na kojima temelji i kojima opravdava svoju ocjenu o prihvatanju ili neprihvatanju određenih dokaznih prijedloga.

18. Ustavni sud ukazuje da je pravo svakog ko je optužen za krivično djelo da se efikasno brani uz pomoć advokata, koji mu se dodjeljuje po službenoj dužnosti ako je potrebno, iako nije apsolutno, jedno od osnovnih obilježja poštenog suđenja.⁵ Od najveće je važnosti za pravičnost krivičnog sistema da optuženi ima odgovarajuću odbranu, kako u prvom stepenu, tako i u žalbenom postupku.⁶

19. Evropski sud je u brojnim prilikama utvrdio da će prilikom ocjenjivanja cjelokupne pravičnosti postupka uzeti u obzir, prema potrebi, minimalna prava navedena u čl. 6 st. 3 Konvencije koja daju primjere zahtjeva poštenog suđenja u odnosu na tipične procesne situacije koje se pojavljuju u krivičnim predmetima. Ta minimalna prava zajamčena čl. 6 st. 3 Konvencije, uprkos tome, nisu cilj sama sebi: njihov je svojstveni cilj doprinijeti osiguravanju pravičnosti krivičnog postupka kao cjeline.⁷

---

² *Ruiz Torija v. Spain*, br. 18390/91, od 9. decembra 1994. godine, st. 29-30.

³ *Suominen protiv Finske*, br. 37801/97, od 1. jula 2003. godine.

⁴ *Khamidov protiv Rusije*, br. 72118/01, od 15. novembra 2007. godine, st. 170, *Bochan protiv Ukrajine* br. 2 [Vv], br. 22251/08, presuda od 5. februara 2015. godine, st. 62.

⁵ *Poitrimol protiv Francuske*, od 23. novembra 1993. godine, st. 34, serija A, broj 277-A i *Dembukov protiv Bugarske*, br. 68020/01, od 28. februara 2008. godine, st. 50.

⁶ *Ananyev protiv Rusije*, br. 20292/04, od 30. juna 2009. godine, st. 41.

⁷ *Correia de Matos protiv Portugala* [Vv], br. 56402/13, st. 120.

20. Stoga su ovlaštenja Ustavnog suda u postupku po ustavnoj žalbi ograničena na to da ispita da li su u određenom sudskom postupku poštovana ljudska prava i slobode zajemčene Ustavom i EKLJP i standardi koje je Sud izgradio u svojoj dosadašnjoj praksi.

b) Primjena opštih načela na konkretan slučaj

21. Podnosilac tvrdi da se osporavane odluke zasnivaju na pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, da su iste nelogične i nejasne, kao i neadekvatno obrazložene, jer za okrivljenog ne postoji niti jedan dokaz da je izvršio predmetno krivično djelo. Naime, u presudi Višeg suda u Podgorici je u potpunosti opisan proces pojedinačne ocjene dokaza, njihovog dovodenja u međusobnu vezu i izvođenje zaključka o dokazanosti da je podnosilac izvršio krivično djelo stavljeno mu na teret i da je krivično - pravno odgovoran za njegovo izvršenje. Viši sud u Podgorici je za svaki dokaz koji je prihvatio, dao logično i uvjerljivo obrazloženje, imajući u vidu sadržinu svih izvedenih dokaza koje je taj sud pravilno ocijenio, što je Apelacioni sud Crne Gore prihvatio. Naime, odlučne činjenice Viši sud u Podgorici je utvrdio iz materijalnih dokaza – sadržine telefonskih komunikacija između okrivljenih D.M. i J.M., zatim između okrivljenog D.M. i svjedoka saradnika N.S., kao i između svjedoka saradnika N.S. i podnosioca, koje su bile predmet mjera tajnog nadzora, zapisnika o pretresanju prevoznog sredstva i potvrde o privremeno oduzetim stvarima Uprave policije - Odsjek za borbu protiv droge, od 29. septembra 2015. godine, Izvještaja o hemijskom vještačenju Forenzičkog centra Uprave policije u Danilovgradu, kao i personalnih dokaza – iskaza svjedoka saradnika N.S., kao i iskaza svjedoka M.M. i I.K.

22. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da nisu ustavnopravno prihvatljive tvrdnje podnosioca da sudovi van razumne sumnje nisu utvrdili da je on izvršio predmetno krivično djelo, posebno polazeći od činjenice da ne postoje materijalni dokazi da je on izvršio krivično djelo, kao i da se presude zasnivaju samo na iskazu svjedoka saradnika. Naime, tokom prvostepenog postupka je nesumnjivo utvrđeno da je podnosilac bio angažovan za nabavku i prodaju 20 kg opojne droge marihuane, pri čemu je ulogu posrednika imao svjedok saradnik N.S. Navedeno utvrđenje nesumnjivo proizilazi iz sadržine komunikacije između okrivljenih D.M. i J.M., u pogledu načina kako da se ostvari kontakt okrivljenog D.M. sa podnosiocem, kao i sadržine komunikacije između okrivljenog D.M. i svjedoka saradnika N.S. u pogledu nabavke opojne droge, iskaza svjedoka saradnika u dijelu postizanja dogovora o prodaji opojne droge između okrivljenog D.M. i podnosioca, kao i iskaza svjedoka M.M. i I.K. u pogledu analize ponašanja svjedoka saradnika N.S. nakon što je opojna droga pronađena od strane policije, a u pogledu zaključka da je upravo pronađena sporna količina opojne droge bila predmet inkriminiranih radnji podnosioca. S tim u vezi, polazeći da se osporavane presude zasnivaju na iskazu navedenog svjedoka saradnika i sadržini razgovora dobijenih primjenom mjera tajnog nadzora, to proizilazi da nijesu osnovani navodi podnosioca da se osporavane presude zasnivaju samo na jednom dokazu - iskazu svjedoka saradnika N.S.

23. Nadalje, predmet ocjene od strane Apelacionog suda Crne Gore, bili su i navodi žalbe podnosioca koji se odnose na pravnu valjanost iskaza svjedoka saradnika N.S., datog pred Specijalnim državnim tužilaštvom, zatim na nepravilnosti u uvodu presude Višeg suda u Podgorici, kao i to da je Viši sud u Podgorici, prethodno potvrđenu optužnicu u odnosu na njega vratio na ponovno potvrđivanje, sa razloga što njegov branilac nije učestvovao u prvobitnom potvrđivanju optužnice. Naime, Apelacioni sud Crne Gore smatra da okolnost što branilac

podnosioca nije prisustvovao saslušanju svjedoka saradnika u prethodnom postupku, ne predstavlja propust koji ovaj dokaz čini pravno nevaljanim u smislu odredbe člana 386 stav 1 tačka 7 Zakonika o krivičnom postupku, sa razloga što je navedeni propust u daljem toku krivičnog postupka na glavnom pretresu pred Višim sudom u Podgorici otklonjen na način što su podnosilac i njegov branilac prisustvovali izvođenju dokaza – saslušanjem navedenog svjedoka, čime su bili u prilici da ovom svjedoku postavljaju pitanja i izjašnjavaju se na okolnosti njegovog iskaza. Takođe, predmet ocjene od strane Apelacionog suda Crne Gore, bili su i navodi podnosioca u odnosu na pogrešan uvod u presudi Višeg suda u Podgorici (da je podnosiocu suđeno u odsustvu), pri čemu je Apelacioni sud Crne Gore naveo da pogrešna konstatacija u smislu odsustva podnosioca na glavnom pretresu, ne može za rezultat imati bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz odredbe člana 386 stav 1 tačka 2 Zakonika o krivičnom postupku, obzirom da u konkretnom slučaju iz obrazloženja presude Višeg suda u Podgorici proizilazi da je podnosilac bio prisutan na glavnom pretresu pred tim Sudom. Nadalje, Apelacioni sud Crne Gore cijenio je i navode odbrane u pogledu vraćanja prethodno potvrđene optužnice u fazu ponovnog potvrđivanja od strane Višeg suda u Podgorici, za koju radnju suda po mišljenju podnosioca ne postoji pravni osnov, pa je našao da na taj način nije došlo do povrede prava na pravično suđenje podnosioca. Prednje proizilazi sa razloga što je postupak ponovnog potvrđivanja optužnice preduzet upravo u cilju omogućavanja podnosiocu i njegovom izabranom braniocu da u postupku kontrole optužnice efikasno ostvare svoja prava predviđena odredbom člana 293 stav 4 Zakonika o krivičnom postupku (ukažu na propuste u istrazi ili na nezakonite dokaze ili da nema dovoljno dokaza za osnovanu sumnju da je okrivljeni izvršio krivično djelo koje je predmet optužbe, kao i da ukažu na dokaze koji idu u korist okrivljenom), što je izostalo u postupku prvobitne kontrole i potvrđivanja optužnice, na koji način je Viši sud u Podgorici otklonio navedeni propust procesne prirode.

24. Po ocjeni Ustavnog suda, podnosilac ustave žalbe, nezadovoljan osuđujućom presudom, ponavljajući žalbene navode i navode koje je isticao u prethodnom postupku, a na koje su se detaljno i sveobuhvatno osvrnuli sudovi u svojim odlukama, od Ustavnog suda u suštini zahtijeva da postupa kao instancioni sud četvrtog stepena i još jednom preispita pravilnost osporavanih presuda, osporavajući njihovu zakonitost.

25. U tom pravcu, Ustavni sud ukazuje da se ustavna žalba ne može smatrati pravnim sredstvom kojim se ispituje zakonitost odluka redovnih sudova, te se stoga navodi ustavne žalbe moraju zasnivati na ustavnopravnim razlozima kojima se, sa stanovišta Ustavom utvrđene sadržine označenog ustavnog prava ili slobode, potkrepeljuju tvrdnje o njegovoj povredi ili uskraćivanju. To znači da ponavljanje ili parafraziranje sadržine pravnih ljekova i prigovora koji su korišćeni tokom trajanja postupka pred redovnim sudovima, samo po sebi, ustavnu žalbu ne čini dopuštenim pravnim sredstvom, odnosno čini je neosnovanom.

26. Prilikom ocjene navoda ustavne žalbe kojom se implicira povreda prava na pravično suđenje iz čl. 32 Ustava i sljedstveno tome, čl. 6 st. 1 Konvencije, zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je postupak koji je prethodio podnošenju ustavne žalbe u cjelini bio pravičan na način utvrđen citiranim članom Ustava, te u odsustvu očigledne proizvoljnosti ili arbitrnosti u donošenju osporenih odluka, nije nadležan da ocjenjuje pravilnost zaključaka redovnih sudova u pogledu načina na koji je primijenjeno materijalno pravo, niti da vrši kontrolu zakonitosti donijetih sudskih odluka.

27. Ustavni sud je utvrdio da u predmetnom krivičnom postupku nije izostala sveobuhvatna analiza sprovedenih dokaza, pojedinačno i u njihovoj međusobnoj vezi. Iz obrazloženja osporavanih odluka nesporno proizilazi koji dokazi su tokom postupka provedeni i na kojim dokazima su sudovi temeljili svoje utvrđenje da je podnosilac počinio krivično djelo, koja mu je stavljeno na teret, a analiza provedenih dokaza, te činjenice od kojih zavisi postojanje krivičnog djela su dovoljno, valjano i na ustavnopravno prihvatljiv način obrazložene. Shodno navedenom, Ustavni sud u predmetnom krivičnom postupku nije pronašao elemente, koji bi ukazivali da je dokazni postupak zloupotrijebljen na štetu podnosioca ustavne žalbe.

28. Ustavni sud ukazuje da se pravičnost postupka razmatra u cjelini i da svaka nepravilnost u toku postupka koji je prethodio ustavnosudskom, naročito u situaciji kada ona bude otklonjena u kasnijoj fazi postupka, ne mora nužno za posljedicu imati povredu prava na pravično suđenje. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da bi odluka Apelacionog suda Crne Gore eventualno bila ukinuta od strane Ustavnog suda ne zato što nije dato obrazloženje koje bi opravdalo oglašavanje krivim podnosioca, već zbog eventualnih procesnih nedostataka. U takvim okolnostima, Ustavni sud smatra da eventualni procesni nedostaci o kojima je riječ ne predstavljaju „tešku i očiglednu nepravilnost“ u izuzetnom smislu naznačenom u sudskoj praksi. (uporedi predmet *Lloyd i dr. protiv Ujedinjenjog Kraljevstva*, br. 29798/96, et.seg. presuda od 1. marta 2005. godine, st. 114).

29. Polazeći od navedenog, kao i činjenice da su nadležni sudovi u obrazloženjima presuda naveli jasne i detaljne razloge zbog kojih su zaključili da je podnosilac kriv za izvršenje predmetnog krivičnog djela koji mu je stavljeno na teret, Ustavni sud je ocijenio da osporavane presude nisu posljedica arbitrnog i proizvoljnog postupanja.

30. Cijeneći navode ustavne žalbe u kojima se ukazuje na povredu prava na pravično suđenje kroz neomogućavanje izabranom braniocu podnosioca da prisustvuje kontroli i potvrđivanju optužnice i njegovoj odbrani na glavnom pretresu, odnosno da mu je postavljen branilac po službenoj dužnosti, iako je on nesporno imao izabranog branioca, s obzirom na postojanje navedene procesne situacije, Ustavni sud podsjeća da je pravo na pomoć branioca u krivičnom postupku jedno od osnovnih procesnih prava optuženog, koji je uglavnom neuka stranka, dok je njegov branilac stručno pravno obrazovano lice koje mu pruža pomoć u realizovanju odbrane. Postojanje branioca na strani optuženog omogućava da se uspostavi ravnopravnost optuženog s tužiocem koji je stručno obrazovano lice.

31. Dovodeći opšte standarde u praksi Evropskog suda u vezi prava na odbranu navedene u tač.18 i 19 ove odluke, u vezu s konkretnim predmetom, Ustavni sud zaključuje da usljed postavljanja i prisustva branioca po službenoj dužnosti i njegovog legitimisanja kao tada jedinog branioca podnosioca u predmetnom krivičnom postupku, nije povrijeđeno pravo na odbranu. Naime, Ustavom, kao jedno od posebnih prava koje se garantuje okrivljenom u krivičnom postupku, izričito je utvrđeno pravo na odbranu, koje podrazumijeva pravo okrivljenog da izloži svoju odbranu, da učestvuje u postupku, prati tok postupka, ispituje svjedoke i vještake, ulaže pravna sredstva i preuzima druge zakonom dopuštene procesne radnje. Eventualna povreda navedenog prava mogla bi postojati u slučaju da podnosiocu nije bilo omogućeno da ravnopravno i aktivno učestvuje u postupku, da bude saslušan, da predlaže dokaze, daje svoje primjedbe i iznese svoju odbranu lično i uz stručnu pomoć branioca. Ustavni sud primjećuje, da je u specifičnim okolnostima konkretnog slučaja, podnosiocu bio određen

branilac po službenoj dužnosti, iako je kako je to već navedeno izabrani branilac prethodno aktivno učestvovao u prethodnom postupku, ali da je navedenu procesnu situaciju Viši sud u Podgorici u daljem toku postupka ispravio na način što je omogućio izabranom braniocu podnosioca da prisustvuje kontroli optužnice (tač. 24 odluke) i njegovoj odbrani na glavnom pretresu i na taj način ga aktivno legitimisao kao jedinog branioca podnosioca.

32. Kako član 6 Konvencije podrazumijeva da se ispita pravičnost postupka sagledanog u cjelini - konkretno to je popis i pregled svih faza u postupku, kao i mogućnosti koje su se pružale podnosiocu ustavne žalbe, a ne ocjenjivanje neke izolovane moguće procesne manjkavosti same po sebi, Ustavni sud smatra da je u konkretnom postupku, sagledanom u cjelini, podnosiocu ustavne žalbe bilo omogućeno da učestvuje u postupku pred sudovima uz učešće branioca, prati tok postupka, izjašnjava se, predlaže dokaze, preuzima zakonom dopuštene procesne radnje i izjavi pravni lijek, da je imao mogućnost da ospori način na koji su sudovi cijenili dokaze, iz kojeg razloga Ustavni sud nije pronašao elemente povrede prava na pravično suđenje u pogledu onemogućavanja odbrane, kako je to podnosilac u ustavnoj žalbi naveo.

33. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da, u konkretnom slučaju, nije došlo do povrede prava na pravično suđenje iz čl. 32 Ustava Crne Gore i analogno tome, čl. 6 st. 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

VI. PRAVO NA JEDNAKU ZAŠTITU SVOJIH PRAVA I SLOBODA

34. U odnosu na povredu prava na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda iz člana 19 Ustava, Ustavni sud napominje da je prema stavu Evropskog suda za ljudska prava, u odluci broj: 48101/07, od 1. jula 2010. godine – Vusić protiv Republike Hrvatske: "... jedno od temeljnih vidova vladavine prava načelo pravne sigurnosti, načelo koje je implicitno sadržano u Konvenciji (vidi *Beian protiv Rumunije*, br. 30658/05, ECHR 2007-XIII (izvadci)). U kontekstu člana 6 stav 1 Konvencije država ima obavezu organizovati svoj pravni sistem na način da se izbjegne donošenje protivrječnih presuda (vidi predmet *Vrioni i drugi protiv Albanije*, br. 2141/03, stavak 58, 24. mart 2009. i predmet *Mullai i drugi*) i da protivrječne odluke u sličnim predmetima, mogu, u odsutnosti mehanizma koji osigurava dosljednost, dovesti do povrede načela pravne sigurnosti svojstvenog tom članu (vidi, predmete *Beian protiv Rumunije (br. 1)*, br. 30658/05, ECHR 2007-XIII; *Tudor Tudor protiv Rumunije*, br. 21911/03, 24. mart 2009., te *Jordan Jordanov i drugi protiv Bugarske*, br. 23530/02, 2. jul 2009. godine).

35. Podnosilac se u dopuni ustavne žalbe, poziva na činjenicu da je presudom Apelacionog suda Crne Gore, Kž-S br. 15/22, od 17. januara 2023. godine, usvojena žalba optuženog J.M. i njegovog branioca i preinačena presuda Višeg suda u Podgorici, Ks. br. 39/19 od 8. oktobra 2020. godine, na način što je isti oslobođen od optužbe da je izvršio krivično djelo neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 300 st. 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, što je potvrđeno presudom Vrhovnog suda Crne Gore, Kž-S br. 1/23, od 6. juna 2023. godine. Smatra da se radi o novim činjenicama, koje se svakako odnose i na položaj podnosioca u ustavnosudskom postupku.

36. U odnosu na prednje navode, Ustavni sud ističe da se cilj i zadatak krivičnog zakonodavstva sastoji u konkretizaciji u pravcu utvrđivanja bitnih činjenica povodom postojanja

krivičnog djela i krivične odgovornosti u svakom konkretnom slučaju. S tim u vezi, ocjena dokazne građe i zaključak suda o odlučnim činjenicama na koje se primjenjuju relevantne norme Krivičnog zakonika, predstavljaju pitanje o kojem redovni sud odlučuje imajući u vidu specifičnosti svakog pojedinog predmeta, pa donošenje drugačijih odluka u tom smislu, samo po sebi ne može ukazivati na povredu navedenog ustavnog prava. Suprotno tumačenje navedene odredbe vodilo bi zaključku da sud u odnosu na sve okrivljene u istom predmetu prilikom ocjene dokazne građe i uslova za krivičnopravnu odgovornost treba imati identičan stav, što nema uporište u pozitivnom zakonodavstvu.

VII PRINCIP „IN DUBIO PRO REO“

37. Podnosilac u ustavnoj žalbi ukazuje na povredu odredbe člana 35 Ustava, koje vezuje za konačni ishod krivičnog postupka, u pogledu ocjene dokaza i odluke o njegovoj krivičnopravnoj odgovornosti.

38. Ustavni sud ukazuje da je slobodna ocjena dokaza zakonom propisano ovlašćenje suda da po slobodnom sudijskom uvjerenju cijeni postojanje ili nepostojanje činjenica na kojima zasniva svoju odluku. U tom smislu, princip - *in dubio pro reo* – nije dokazni princip. On podrazumijeva da sud u krivičnom postupku odlučuje presudom na način koji je povoljniji za okrivljenog, ako se i nakon savjesne ocjene dokaza, pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima ne daju otkloniti sumnje o postojanju, odnosno nepostojanju nekih činjenica, koje čine obilježja krivičnog djela ili od kojih zavisi primjena neke druge odredbe krivičnog zakonodavstva. Dakle, ovaj ustavni princip ne sadrži mjerila prema kojima bi prvostepeni sud bio dužan uzeti da su određene činjenice dokazane s određenim stepenom izvjesnosti, a druge nijesu. Stoga, princip "*in dubio pro reo*" nije povrijeđen kad sud, nakon sprovedene ocjene dokaza, ne sumnja u izvjesnost činjenica koje je utvrđivao, nego tek tada kad te činjenice uzima kao utvrđene na štetu okrivljenog, iako sumnja u njihovu izvjesnost.

39. U konkretnom slučaju, kod redovnih sudova nije postojala sumnja u pogledu izvjesnosti i dokazanosti činjenica od kojih zavisi odluka o krivici podnosioca. Ishod postupka sudovi su bazirali na pojedinačnoj i skupnoj ocjeni izvedenih personalnih i materijalnih dokaza, na osnovu koje su utvrdili činjenice odlučne za primjenu materijalnog prava i odluku o krivičnoj sankciji. Stoga, po ocjeni Ustavnog suda, stavovima i jasnim razlozima kojima su te stavove obrazložili, redovni sudovi nijesu zanemarili obavezu poštovanja principa *in dubio pro reo*, pa su neosnovani navodi žalbe kojima se ukazuje na povredu ovog principa.

Na osnovu iznijetih razloga, odlučeno je kao u izreci odluke.

U-III br. 2013/19
21. decembar 2023. godine
P o d g o r i c a

Predsjednica Vijeća,
Dragana Đuranović,s.r.